

**AYRIM TURDAGI TOVARLARNING (85-GURUH TOVARLARI MISOLIDA) TIF TN
KODINI ANIQLASHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI**

Murzayev Rustam Kamilovich

Iqtisodiyot va moliya vazirligi huzuridagi Bojxona qo'mitasi Markaziy bojxona laboratoriyasi
boshlig'i o'rinbosari.

Qobulova O'g'ilbegi Otabekovna

Iqtisodiyot va moliya vazirligi huzuridagi Bojxona qo'mitasining Bojxona instituti magistratura
bosqichi tinglovchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18316606>

Annotatsiya. Mazkur maqolada Tashqi iqtisodiy faoliyat tovar nomenklaturasi (TIF TN) tizimida muhim o'rin egallagan 85-guruh tovarlarining tasnifiy xususiyatlari hamda ularning TIF TN kodini aniqlash jarayonining nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida elektr mashinalari, elektron uskunalar va ularning qismlarini to'g'ri tasniflashda asos bo'ladigan mezonlar, jumladan tovarning funksional vazifasi, texnik xususiyatlari, konstruktiv tuzilishi va hujjatlashtirish talablari o'rganildi. Shuningdek, bojxona amaliyotida uchraydigan tasniflashdagi xatolar va ularni bartaraf etishda bojxona ekspertizasining roli yoritib berildi. Maqola natijalari 85-guruh tovarlari bo'yicha TIF TN kodini aniqlashda ilmiy yondashuvni kuchaytirish, bojxona nazoratini takomillashtirish hamda tashqi iqtisodiy faoliyat ishtirokchilari uchun amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: Bojxona ekspertizasi, TIF TN, 85-guruh tovarlari, tovar tasnifi, elektr mashinalari, elektron uskunalar, bojxona nazorati, bojxona qiymati, tashqi iqtisodiy faoliyat.

Аннотация. В данной статье анализируются классификационные особенности товаров 85-й группы в системе Товарной номенклатуры внешнеэкономической деятельности (ТН ВЭД), а также теоретические и практические аспекты определения кода ТН ВЭД. В ходе исследования рассмотрены основные критерии правильной классификации электрических машин, электронного оборудования и их частей, включая функциональное назначение товара, технические характеристики, конструктивные особенности и требования к документации. Также раскрыта роль таможенной экспертизы в устранении ошибок классификации, возникающих в таможенной практике.

Результаты статьи имеют практическую значимость для совершенствования таможенного контроля, повышения точности определения кодов ТН ВЭД товаров 85-й группы и эффективного осуществления внешнеэкономической деятельности.

Ключевые слова: Таможенная экспертиза, ТН ВЭД, товары 85-й группы, классификация товаров, электрические машины, электронное оборудование, таможенный контроль, таможенная стоимость, внешнеэкономическая деятельность, код ТН ВЭД.

Abstract. This article examines the classification features of **Group 85 goods** within the framework of the Commodity Nomenclature of Foreign Economic Activity (CN FEA / HS-based system) and analyzes the theoretical and practical aspects of **determining CN codes**. The study identifies key criteria for the correct classification of electrical machinery, electronic equipment, and their parts, including functional purpose, technical characteristics, structural features, and documentation requirements. In addition, the **role of customs expertise** in addressing classification errors encountered in customs practice is highlighted.

The findings of the article contribute to improving customs control, enhancing the accuracy of CN code determination for Group 85 goods, and ensuring effective foreign economic activity.

Key words: Customs expertise, CN FEA, Group 85 goods, commodity classification, electrical machinery, electronic equipment, customs control, customs value, foreign economic activity, HS code..

Xalqaro savdo jarayonida tovarlarni to'g'ri tasniflash muhim ahamiyatga ega. Tovarlarni tasniflashda **Tashqi iqtisodiy faoliyat tovar nomenklaturasi (TIF TN)** asosiy huquqiy va texnik hujjat hisoblanadi. Ayniqsa, texnologik murakkabligi bilan ajralib turadigan **85-guruh tovarlarini** to'g'ri aniqlash bojxona to'lovlarini belgilash, bojxona nazoratini amalga oshirish va qonunbuzarliklarning oldini olishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqolada 85-guruh tovarlarining mazmuni hamda ularning TIF TN kodini aniqlashning asosiy jihatlari yoritiladi.

85-guruh tovarlariga umumiy tavsif

TIF TNning 85-guruhi "Elektr mashinalari, uskunalari va ularning qismlari; ovoz yozish va qayta eshittirish apparatlari; televizion tasvir va ovoz yozish apparatlari"ni o'z ichiga oladi.

Mazkur guruhga quyidagi asosiy tovarlar kiradi:

- Elektr dvigatellari va generatorlar (8501, 8502)
- Transformatorlar, induktorlar (8504)
- Akkumulyatorlar va batareyalar (8506, 8507)
- Elektr simlari, kabellar (8544)
- Telefon apparatlari va smartfonlar (8517)
- Kompyuterlar va ularning qismlari (8471 bilan bog'liq holda)
- Televizorlar, radio va audio-video uskunalari (8528)
- Elektron mikrosxemalar va platalar (8542)

85-guruh tovarlari yuqori texnologiyali bo'lib, ularning texnik xususiyatlari tasniflashda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

TIF TN kodi tushunchasi va tuzilishi

TIF TN kodi — bu tovarning xalqaro tasnifini ifodalovchi **10 xonali raqamli kod** bo'lib, u quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

- 🚩 **1–2 xonalar** – guruh
- 🚩 **3–4 xonalar** – tovar pozitsiyasi
- 🚩 **5–6 xonalar** – subpozitsiya
- 🚩 **7–10 xonalar** – milliy darajadagi aniqlashtiruvchi kodlar

Masalan:

8517 13 000 0 — smartfonlar

To'g'ri kod tanlash bojxona bojlari, QQS va boshqa to'lovlarning miqdoriga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

85-guruh tovarlari uchun TIF TN kodini aniqlash mezonlari

85-guruh tovarlarining TIF TN kodini aniqlashda quyidagi asosiy mezonlar hisobga olinadi:

1. Tovarining funksional vazifasi

Asosiy e'tibor tovarning **nima ish bajarishiga** qaratiladi. Masalan, elektr dvigatel va generator tashqi ko'rinishda o'xshash bo'lsa-da, funksiyasi bo'yicha turli kodlarga ega.

2. Texnik xususiyatlar

- ❖ Kuchlanish (volt)
- ❖ Quvvat (vatt)
- ❖ Tok turi (o'zgarmas yoki o'zgaruvchan)
- ❖ Ishlash chastotasi

Bu ko'rsatkichlar ayniqsa transformatorlar, adapterlar va zaryadlovchi qurilmalarda muhimdir.

3. Tovarining to'liqligi

Tovar **tayyor mahsulot** yoki **qism (ehtiyot detal)** ekanligi aniqlanadi. Masalan, elektron plata alohida bo'lsa — 8542 kodi bilan tasniflanadi.

4. Material tarkibi va konstruksiyasi

Ayrim hollarda material tarkibi ham kod tanlashda ahamiyatli bo'ladi, ayniqsa kabel va sim mahsulotlarida.

85-guruh tovarlarini tasniflashda uchraydigan muammolar

Amaliyotda quyidagi muammolar tez-tez uchraydi:

- Texnik hujjatlarning yetishmasligi
- Noto'g'ri yoki ataylab past bojli kod tanlash
- Bir nechta funksiyani bajaruvchi qurilmalarni noto'g'ri tasniflash
- Qism va tayyor mahsulotni farqlamaslik

Bunday holatlarda bojxona ekspertizasi o'tkazilib, laboratoriya va texnik tahlil usullaridan foydalaniladi.

Bunga misollar sifatida UT qo'mitasi hamda Markaziy bojxona laboratoriyasi xodimlari tomonidan o'rganilib chiqilgan bir qator tovarlarni keltirib o'tamiz:

Kabel rozetkalarini UT bo'yicha tasniflashda kabellarning uzunligiga e'tibor bergan holda amalga oshirilayotgan edi (ya'ni, uzunligi 1-metr bo'lgan kabellarning oxirlarida rozetka va vilka mavjud bo'lgan taqdirda ushbu tovarlar TIF TNning **8536.69** (rozetka sifatida) **tovar subpozitsiyasida**).

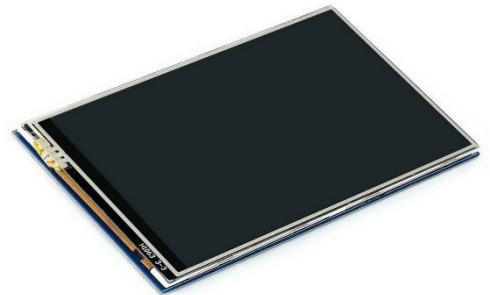
Mazkur turdagi tovarlarni tasniflanishini ko'rib chiqish jarayonida a'zo davlatlarning aksariyat qismi ushbu tovarlarni TIF TNning **8537.10** tovar subpozitsiyasida (*elektr tokni taqsimlash uchun qurilmalar*) tasniflash lozimligi bo'yicha o'z fikrlarini bildirishdi.

O'zbekiston vakillari tomonidan mazkur tovarlar uchun TIF TNning **8544 tovar pozitsiyasi** ahamiyatli ekanligi, ushbu pozitsiya uchun ajratilgan izohlarda — sim, kabel va shunga o'xshash tovarlar — ulash moslamalari bilan (*masalan: vilka, rozetka, uchliklar, klemlar va x.k*) bir tomonidan yoki ikki oxirlaridan jihozlangan bo'lsa xam ushbu tovar pozitsiyasiga kirishi qayd etilganligi va shu asosda tasniflash joiz ekanligi **UT qo'mitasiga bildirildi**.

UT qo'mitasi bildirilgan fikr va mulohazalarni inobatga olgan holda ovoz berish qarorini qabul qildi va ovoz berish natijasida a'zo davlatlarning aksariyat qismi kabel rozetkalarini (kabel uzunligining e'tiborga olmagan holda) TIF TNning **8544.42 tovar subpozitsiyasida** tasniflash bo'yicha **qaror qabul qildi**.

2. Kontrolleri mavjud bo'lmagan displey panellarni tasniflash masalasi UT qo'mitasi tomonidan ko'rib chiqish jarayonida **talqin etishning 2A-qoidasiga** binoan tayyor monitorlar tasniflanuvchi **8528.59** tovar subpozitsiyasida tasniflash bo'yicha delegatlarning fikrlari ilgari surildi.

Ammo, UTning **85 guruhining 7-bandiga** binoan yassi displey panelli modullar uchun ta'rif berilganligi va ushbu ta'rifga binoan tovar tasnifidan mos kelishini inobatga olib tovarlar TIF TNning **8524.99** tovar subpozitsiyasida tasniflash joiz ekanligi O'zbekiston vakillari tomonidan e'tirof etildi.

Mazkur asos a'zo davlatlarning aksariyati tomonidan ma'qullandi va tovarning tasniflanishi bo'yicha ovoz berish natijasida ushbu tovarlar TIF TNning **8524.99** tovar subpozitsiyasida tasniflanishi bo'yicha qaror qabul qilindi.

3. Masofaviy aloqa stansiyasi qismini (Remote Radio Unit (RRU)) TIF TN bo'yicha tasniflashda **8517** tovar pozitsiyasining **8517.62** subpozitsiyasida (**butun qo'rilma**) sifatida tasniflash yoki **8517.79** subpozitsiyasida (**qurilmaning qism**) sifatida tasniflash lozimligi bo'yicha munozarali holat vujudga kelayotganligi bo'yicha Janubiy Koreya hamda Hindiston mamlakatlari tomonidan ilgari surildi.

Ushbu tovarlar aloqa stansiyasining (*markaziy bazadan aloqa vositalarigacha*) bir qismi hisoblanib radiosignalni radioto'lqinga o'zgartirish imkoniyatiga ega qurilma hisoblanadi.

Muhokama jarayonida O'zbekiston vakillari tomonidan mazkur turdagi tovarlarning ishlash jarayoni antennaga (*aloqa stansiyasi tarkibi hisoblanadi*) o'xshash

bo'lganligi, antennalar esa **talqin etishning 1-qoidasiga** binoan **8517.79** tovar subpozitsiyasida

tasniflanishi keltirilganligi va shundan kelib chiqib, mazkur tovarlarni **8517.79** subpozisiyada tasniflash lozimligi **bildirib o'tildi**.

UT qo'mitasi tomonidan mazkur masalani hal etish maqsadida ovozga qo'yilganda – a'zo davlatlarning aksariyat qismi tovarlarni **8517.79** tovar subpozisiyasida tasniflash lozimligini bildirib **talqin etishning 1 va 6 qoidalariga** asosan ushbu subpozisiyasida tasniflash bo'yicha qarori qabul qilindi.

Bojxona ekspertizasining roli

85-guruh tovarlari bo'yicha bojxona ekspertizasi:

- ✓ TIF TN kodining to'g'riligini aniqlaydi
- ✓ Tovarining texnik parametrlarini tasdiqlaydi
- ✓ Qonunbuzarliklarning oldini oladi
- ✓ Davlat byudjeti manfaatlarini himoya qiladi

Ekspertiza natijalari bojxona qarorlarini qabul qilishda asos bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, **85-guruh tovarlari** murakkab texnik tuzilishga ega bo'lib, ularning **TIF TN kodini aniqlash** chuqur bilim va amaliy tajribani talab etadi. To'g'ri tasniflash bojxona to'lovlarining adolatli undirilishini, tashqi savdo jarayonlarining shaffofligini va iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlaydi. Shu bois, 85-guruh tovarlari bilan ishlovchi mutaxassislar TIF TN qoidalarini mukammal bilishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Tashqi iqtisodiy faoliyat tovar nomenklaturasi (TIF TN). – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Bojxona qo'mitasi, 2024.
2. World Customs Organization. Harmonized Commodity Description and Coding System Explanatory Notes. – Brussels, 2022.
3. Karimov, I.A. Bojxona ishi va bojxona nazorati. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.
4. Abdullayev, B.B. Tovarlarini bojxona maqsadlarida tasniflash asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
5. Nazarov, U.Sh. Tashqi iqtisodiy faoliyatda bojxona ekspertizasi. – Toshkent: Adolat, 2022.
6. <https://president.uz>
7. <https://customs.uz>
8. <https://stat.uz>